

Rahvusballeti taassünd

L. Delibes'i "Coppelia". Koreograaf-lavastaja Mauro Bigonzetti (Itaalia). Koreograafi assistent Karl Burnett (Suurbritannia). Lavakujundus Maurizio Varama (Itaalia). Kostüümikunstnikud Kristopher Millar ja Lois Swandale (Suurbritannia). Valguskunstnik Carlo Cerri (Itaalia). Dirigent Aivo Välja. Rahvusooperi balleti kunstiline juht Tiit Härm. Osades: Coppeliust – Ervin Green, Olimpia – Eve Mutso, Nathanael – Vladimir Arhangelski, Klara – Eve Andre. Esietendus Estonias 7. märtsil.

Kirjapandut võtkem rohkem "sõna sekka" tasandil – aastakümneid meie teatri repertuaariga harjununa mul lihtsalt puudub kogemus niisuguses stiilis lavastuse vääriliseks analüüsimiseks. Klassikaliste vahenditega teostatud ülimalt tänapäevases lavastuses mõjus Estonia balletitrupp harvaesineva kunstilise tervikuna.

Balletiklassika taaslavastused – nende populaarsus maailma lavadel on praegu tohutu – seisavad meie teatril alles ees. "Coppeliat" on eesti teatris varemgi lavastatud. Kuid juurdunud ta meie laval ei ole. Selle põhjusi on raske korrapealt väljagi tuua. Arvatavasti peituvad need näilises lihtsuses. Kõik senised "Coppelia" tõlgenduste loojad kasutasid 1870. aastal Pariisis ilmavalgust näinud Ch. Nuitteri ja A. Saint-Leoni oma aja vaimus loodud libretot, mille aluseks E. T. A. Hoffmanni novelli "Uneliivamees" motiiv. Tegelikult küll laenati Hoffmanni novellist vaid Coppeliuse nimi ja mehaanilise nuku Olimpia idee, tema "elusarnasus" käivitab intriigi. Saatiirilise tausta ja traagilise alatooniga novellile sai seekordse balletmeisteri käe läbi osaks täielikult uus tõlgendus, valmis teistsuguse idee ja traagilise lõpplahendusega ballett. Kõigist seninähtuist kindlalt parim: selgepiirliste peategelastega, veenva süžeearendusega, inimlikult lähedase konflikti ja särava koreograafiaga.

Ballettmeister Mauro Bigonzetti (s. 1960)

loomingu kohta polnud mul mingeid eelteadmisi. Kavaleheltn loen, et 1982. aastast on ta edukas Rooma Ooperi balletisolist, pärjatud paljude tantsijapreemiatega. 1990. aastal loob oma esimese iseseisva koreograafia Firenze teatris ja lavastajadebüüti saadab suur edu. Tänapäevaseks asetab mainekas Oxfordi balletileksikon ta maailma juhtivate ballettmeisterite seltskonda.

Lavastuse kõrge kullaproov

Selgelt tunnetatav on M. Bigonzetti kreedo – lugupidav suhtumine klassikalisse tantsu kui süsteemi, kui stiili. Klassikalise tantsijakoolituse alused on möödapääsmatu eeltingimus selle lavastuse toimimiseks: "Coppeliast" allus klassikalise tantsu keel paindlikult tänase päeva ballettmeisteri kunstilisele nägemusele. Oskuslikult on välditud tantsumodernismi äärmusi. Lavastus on tervik, milles tantsu kaasaegne leksika õnnelikult põimub tehnilis-virtuoosse klassikalise tantsuga. Itaalia koolkonna ballettmeisteri puhul see ilmselt teisiti mõeldav ei olegi. Lavastus on pisidetaillideni paigas – ei ole tühja, sageli balletietendust koormavat pantomiimi ega traagelniite tegevuse koostoidmiseks. Seekord on Estonia laval euroopa ballett, oma sajanditepikkuse lavakultuuriga, mis ei ammendu ainuüksi tehnika ja füüsilise jõu näitamisega. Jälginis naudinguga meie noorte artistide osavust, ballettmeisteri loogilisust ja mõtteerksust katkematus plastilises kangas, mis vormus treenitud inimkehade omavahelistest kontaktidest. Lavastuse võlu saladus ei ole vaid laval pidevalt rulluvas geomeetrilises joonises, vaid täiesti uues plastikas.

Väljendusrikas plastika

Vabadus, millega esitati kõikvõimalikke, ka kõige riskantsemad sammukombinatsioone ja tõsteid, avab ootamatuid võimalusi balletis üldse. Ballettmeister avab ka uued plastilised

"Sinp", 22. III '02

Olimpia – Eve Mutso, Nathanael – Vladimir Arhangelski.

2X HARRI ROSPU

võimalused kaasaegse lavakattega pörandakasutamiseks koreograafilise kujundi loomisel. Ta on õnnelikult ühendanud koreograafiliste nüansside – detailide, melismide külluse harmooniaga.

Klassikaliste pasde omapärasel seostamisel, üllataval läbipõimimisel, poosidele-tõstetele ikka ja jälle uudse esitusrakursi andmisel, neile ainult selleks juhuks leitud käteplastika leidmisel on M. Bigonzetti fantaasia vist küll ammendamatu. Samas alati rangelt ratsionaalne ja ühtlasi hämmastavalt emotsionaalne – piirideta klassikalise tantsu keel! "Coppelia" seekordne lavastus suudab seda väidet kaitsta.

Osatäitjaist on suurim üllataja nooruke Eve Mutso Olimpia. Roll sobib talle imeliselt ja nii saab just temast M. Bigonzetti koreograafia interpreteerimise kõrgpunkt. Täiuslik tehniline soravus – julgus teha kõige riskantsemad pa-

sid ja kombinatsioone kui iseenesestmõistetavaid. Stiilitunne. Sulamine muusikasse ja tantsu omapärasse, varbaotsast sõrmeotsteni kõik väljatöötatud ja paigas. Olimpia on E. Mutso laval suverään ja tal on selleks õigus – tantsida esietendusel osas, kus kavalehel figuureerib ka kogenumaid osatäitjaid.

Nathanaeli osa on Vladimir Arhangelskile samuti nagu loodud. Piltilus. Esimesest hetkest tabab koreograafi stiili – puhtad toonid ja pooltoonid. Kohati kui peen sullejoonis või elegantne tušivisand. Tantsib meisterlikult koreograafias peituvat meloodiat, kordagi takerdumata üksiksammudesse. Etendusse sisseelamise täius – mitte ainult õrn, romantiliselt unelev, vaid ka valus ja lõpustseenis kumedalt ahastav.

Ervin Greeni Coppeliust mõjub laval hästi tänapäevaseks, ilmselt on tal mingi eriline "tä-nase" tunnetuse närv. Greeni Coppeliuses on